

ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ПОКРАЩЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто питання формування податкової політики України. На основі дослідження виявлено головні проблеми податкової системи. За допомогою результатів дослідження запропоновано варіанти поліпшення податкової політики України, які зможуть розвивати країну надалі.

Аннотация. Рассмотрены вопросы формирования налоговой политики Украины. На основе исследования выявлены главные проблемы налоговой системы. С помощью результатов исследования предложены варианты улучшения налоговой политики Украины, которые смогут развивать страну дальше.

Annotation. The article is devoted to the problems of forming tax policy in Ukraine. The main problems of the tax system have been identified on the basis of the study. Options for improving the tax policy of Ukraine were offered based on the results of the study, to further develop the country.

Ключові слова: податкова політика, проблеми податкової системи, бюджет.

Перехід до ринкової економіки в Україні призвів до змін у багатьох економічних інститутах і фондах. Не обійшов стороною цей процес і податкову систему, тому що вона є одним із ключових регуляторів ринку управління. Податкова політика є однією з основ економічної системи кожної держави: шляхом отримання податкових платежів держава має можливість виділяти свої фінансові ресурси на важливі сфери економічного і соціального розвитку.

Незважаючи на те, що питання оподаткування активно дискутується протягом усіх років незалежності України, воно залишається відкритим досі. Недосконалість податкової політики країни визнають багато теоретиків і практиків, це робить проблему оподаткування в Україні найбільш актуальною в даний час.

Саме проблемі податкової політики присвячені наукові праці багатьох економістів, а саме: А. Соколовської, Т. Єфименко, В. Вишневецького, А. Гончаренко, І. Луїної, В. Ланового та ін.

Метою статті є дослідження податкової політики сучасної України, а також виявлення способів покращення податкової політики.

Податкова політика – це діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері встановлення та збирання податків і зборів (обов'язкових платежів), яка реалізується через визначення платників податків та інших обов'язкових платежів, об'єктів оподаткування і ставок податків; видів податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що справляються на території України, місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів; основних принципів надання пільг та звільнення від оподаткування [1].

Податкова політика є основним напрямом здійснення фінансової політики держави. Дослідження Всесвітнього банку PriceWaterHouseCoopers показують, що податкова система України залишається однією з найгірших у світі вже як мінімум останнішість років. На 2012 рік Україна посідала 181 позицію серед 183 проаналізованих країн [2].

В Україні кількість податкових платежів за рік склала 135 видів, що є найгіршим показником у світі. На виконання всіх процедур, які пов'язані з оплатою податкових платежів, витрачається 657 годин у рік, коли у світі витрачають у середньому 277 годин за рік. Україна стабільно займає дев'яту найгіршу позицію у світі. За рейтингом загального податкового завантаження Україна посіла 152 місце серед 183 країн з показником 57,1 % сукупної податкової ставки, у середньому у світі цей показник на 2012 рік склав 44,8 %.

За результатами дослідження "Ведення бізнесу 2013" Україна не тільки покращила свої позиції на 15 пунктів (137 місце з 185), а й увійшла до списку з 23 країн світу – найкрупніших реформаторів умов ведення бізнесу за 2011 – 2012 роки. Вона також увійшла до списку 25 країн, які здобули найбільший прогрес за останні 7 років спрощення умов ведення бізнесу [3].

Податкова система України на сьогодні повністю не може забезпечити реалізацію цілей та прав як державної політики, так і тих, хто платить податки. Цілий ряд недоліків, які були допущені при створенні системи, призвели до того, що податки не можуть повноцінно виконувати свої основні функції.

Сфера матеріального виробництва практично пригнічена податком, що призводить до зменшення бюджетних поступів. У результаті чинна податкова система не стимулює виробництво, а викликає його зменшення, а дохідна частина бюджету не поповнюється.

Проблемою податкової системи України також є її нескоординована структура податків. Існування великої кількості податків та зборів призводить до того, що питома вага багатьох із них у податкових зборах складає до 1 %.

Виникають проблеми із більш важливим податком – податком на додану вартість (ПДВ). Такий податок є дуже важливим для бюджету: надходження від нього складають близько третьої частини сукупного доходу державного бюджету. Процедура його відшкодування довготривала, до того ж ПДВ повертається дуже "вибірково", що завдає суттєвої шкоди конкуренції та

приводить до корупції. Корупція є найбільшою перепорою економічного зростання та розвитку, що спроможна поставити під загрозу будь-які позитивні зміни [4].

Проблема нерівномірного розподілу податкового навантаження серед суб'єктів набагато важливіша. Податкове навантаження несуть на собі законослухняні підприємства, які позбавлені податкових пільг. Проаналізувавши ситуацію, було з'ясовано, що підприємства, які працюють тільки на внутрішній ринок, не мають податкових пільг та не ухиляються від сплати податків, перераховують у держбюджет більше 40 % створеної додаткової вартості, тоді як підприємства, які користуються податковими пільгами та ухиляються від сплати податків, перераховують у бюджет від 0 до 7 % прибутку. Таким чином, пільги стимулюють розвиток тіньової економіки, масштаби якої складають 40 – 50 % від об'єму валового внутрішнього продукту ВВП.

Слід зазначити, що в процесі реформування податкової системи в Україні важливою проблемою є оптимальне з'єднання прямих та непрямих податків. В останні роки у системі оподаткування відбувається тенденція до збільшення частки прямих податків. Переважання прямих податків дозволяє уникнути негативних наслідків, а саме: погіршення рівня життя більшості населення, порушення та зменшення українського виробництва, неспроможного витримати конкуренцію з дешевою продукцією іноземних фірм та ін.

Проаналізувавши сказане, необхідно покращити нормативно-правову базу України способом рахування та оплати податків і зборів у Держбюджет України. Необхідно зменшити кількість нормативно-правових актів для спрощення роботи контролюючих органів України.

Треба вести систему управління ризиками при організації та здійсненні податкових перевірок, що зможе зменшити їх кількість на підприємстві, а також зменшити кількість контролюючих органів. Це допоможе знизити адміністративні витрати та збільшити ефективність податкової системи.

Для зменшення витрат бюджету необхідно ліквідувати всі нерентабельні податки, частка яких у податкових зборах України дуже мала. А для зростання надходжень у бюджет треба збільшити ставки акцизних зборів на деякі види товарів, особливо на ті, які шкодять здоров'ю. Зокрема, система оплати податків в Україні повинна мати обов'язковий характер. Штрафи та санкції, суспільна думка в країні повинна бути сформована таким чином, щоб несплата чи несвоєчасна сплата податків були менш прибутковими, ніж своєчасне та чесне виконання обов'язків перед бюджетом. Також необхідно переглянути цілеспрямованість деяких податкових пільг. Відміна тимчасових неефективних пільг приведе до зменшення податкового завантаження способом рівномірного розподілу доходів між суб'єктами.

Таким чином, проаналізувавши сучасну податкову політику України, можна зробити висновок, що вона має серйозні недоліки, а саме: нестабільність податкової системи, часті зміни у законодавчих актах окремих податків негативно впливають на розвиток підприємницької діяльності, основним є фіскальний напрям податкової системи, відсутні єдині та порівняно стабільні нормативи відрахувань від державних податків у місцеві бюджети та ін. Необхідна зміна системи оподаткування, її якісне реформування. Однак це необхідно робити вкрай обережно і зважено, оскільки

в умовах гострої нестачі бюджетних коштів виникає тенденція до посилення фіскальної спрямованості податків, але недооцінка соціального аспекту проблеми може мати гірші наслідки, аніж навіть дефіцит бюджету. Удосконалення податкової системи є надзвичайно складним і, разом із тим, украй необхідним процесом для успішного розвитку абсолютно всіх сфер економіки України.

Наук. керівн. Кліменко О. М.

Література: 1. Копейчиков В. В. Податкова політика в Україні: загальна характеристика [Електронний ресурс] / В. В. Копейчиков. – Режим доступу : <http://www.ebk.net.ua/Book/BookPravothnavstvo/Glava9/R2G9p3.htm>. 2. Дослідження Всесвітнього банку Price Water House Coopers [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pwc.com/ua/uk/survey/2013/index.jhtml>. 3. Brite & Gribe. Місце України за рейтингом "Ведення бізнесу 2013" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bg-law.com.ua/presoglyad/23-m-sce-ukraini-za-reytingom-vedennya-bznesu-2013.html>. 4. Офіційний сайт Міністерства фінансів. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.